

Národní přírodní památka Pastvisko u Lednice

Zbyněk Piro, *Správa BR a CHKO Pálava, Mikulov*

Chráněné území Pastvisko u Lednice bylo vyhlášeno v září roku 1990 v kategorii chráněný přírodní výtvar vyhláškou ONV v Břeclavi. Od června roku 1992 s počátkem platnosti nového zákona na ochranu přírody a krajiny bylo Pastvisko přeřazeno do kategorie Národní přírodní památka. Tomuto legislativnímu uznání předcházelo marné třicetileté úsilí ochránců a přírodovědců vyhlásit Pastvisko za státní přírodní rezervaci. Proti původnímu návrhu pracovníků ČSAV z roku 1960 se postavil tehdejší předseda MNV v Lednici. V roce 1975 byl na SÚPPOP a Ministerstvo kultury podán písemný návrh se všemi patřičnými náležitostmi. Ten zůstal i přes několikeré urgency po celých patnáct let bez odezvy, a možná leží v nějakém "ministerském" šuplíku dodnes.

Chráněné území Pastvisko u Lednice se nachází po levé straně silnice Lednice-Podivín při výjezdu z Lednice, v terénní sníženině ohraničené touto silnicí, luhem Horního lesa a korytem Zámecké Dyje. Území o původní rozloze téměř 100 hektarů tvořily zaplavované pastviny, využívané až do počátku 60. let k pastvě jalovic. Po ukončení pastvy započala devastace území, spočívající v odvodňování a následném rozorávání pastvin. Alespoň část území se podařilo zachránit terénními úpravami provedenými z podnětu KSSPPOP v Brně v roce 1975. Tyto úpravy měly umožnit ovlivňování hydrologického režimu. Bylo zbudováno výpustní stavitko (později odstřeleno Státními lesy), přívodní a odvodový kanál a uvnitř navršeny tři ostrovy. K znemožnění přístupu, a tím zabránění další devastaci území, byly též vyhloubeny a zavodněny obvodové kanály. Vše, co nebylo těmito kanály ochráněno, bylo později postupně rozoráno. Až teprve v roce 1991 byla část ochranného pásma rezervace opět zalučněna. Školní zemědělský podnik v Lednici tak ze sebe sňal alespoň kousíček viny, která na něm lpí za zničení nivních luk v okolí Lednice.

Současnou podobu Pastviska lze asi nejuvěstičněji nazvat pojmem "mokřad". Zatopena bývá 1/5 až 2/3 území v závislosti na regulaci odtoku. Jsou tu rozsáhlé porosty ostřice a orobince a ostrůvkovitě trsy skřípince a zblochanu. Ostrovy, pozůstatky pastvin a hráze obvodových kanálů jsou porostlé ruderními společenstvy. Ze zajímavější květeny se na Pastvisku vyskytuje bublinatka, šípátka střelolistá a v posledních letech se tu objevila také chráněná bledule letní. V loňském roce došlo k velké degradaci a místy až úplnému rozpadu zejména skřípincových a orobincových porostů. Bylo to způsobeno patrně součtem několika vlivů. Pravděpodobně především vysokým stavem vody, obsádkou býložravých ryb (vysazeny v roce 1991) a velkým počtem ondatr (na jaře tu bylo napočítáno téměř 80 ondatřích kup).

Důvodem, pro který byla snaha území Pastviska zachovat a chránit, bylo hnízdění vodního ptactva, zejména pak bahňáků. Ještě na počátku 60. let tu hnízdily dvě až tři desítky párů bekasin otavních, několik párů břehoušů černoocasých a vodoušů rudonohých a mnoho párů čejek chocholatých. Nyní hnízdí pravidelně jen čejka chocholátá a při nízkém stavu vody jako v letošním roce také kulík říční a vodouš rudonohý. V době tahu je naštěstí Pastvisko stále ještě pro bahňáky přitažlivou zastávkou. Protahují tudy početná hejna vodoušů bahenních, bekasin otavních, kulíků říčních a jespáků bojovných, v menších počtech také další druhy jespáků. Několikrát tu byla pozorována také bekasina větší a na jarním tahu je každoročně k zastavení slučka malá. Pastvisko se stalo v posledních letech oblíbeným hnízdištěm husí velkých. V roce 1991 tu hnízdilo 27 párů, v loňském roce 36 párů. Pravidelně tu hnízdí kachna divoká, kopřivka, polák velký, polák chocholačka, nepravidelně lžičák pestrý, zrzhlávka rudozobá a snad i čírky, modrá a obecná. Vhodné podmínky k hnízdění tu nacházejí též lysky černé, slípky zelenonohé a chřástali vodní, bylo zde prokázáno i hnízdění chřástalů kropenatých a chřástala malého. Z brodivých na Pastvisku nyní pravidelně nehází žádný druh. Teprve těsně za hranicí rezervace je v lužním lese pravidelně obsazeno jedno hnízdo černými čápy. Za potravou sem však z nedaleké kolonie na Zámeckém rybníce zalétají volavky popelavé a kvakoši noční, a na průtahu tu jsou zřídka pozorovány volavky červené, bukáček malý i bukač velký. Zajímavý vztah k Pastvisku získaly v poslední době volavky bílé. Nejen že se tu na podzim shromažďují až ve dvacetihlavých hejnech a několik jedinců zde přečkává zimu, ale v letošním roce bílé volavky Pastvisko neopustily ani v hnízdním období. Možná, že se v nejbližších letech dočkáme alespoň pokusu o zahnízdění. Pěvci jsou na Pastvisku zastoupeni především všemi u nás hnízdícími druhy rákosníků. Nejhojněji hnízdí rákosník proužkováný, v menších počtech rákosník obecný a rákosník zpěvný a také jeden až dva páry rákosníků velkých. Z dalších druhů osídlujících rákosiny tu hnízdí strnad rákosní a od roku 1991 je Pastvisko dalším novým hnízdištěm sýkořice vousaté. I na malé rozloze současného Pastviska (30 ha) nacházejí příhodné hnízdní podmínky všechny tři druhy u nás hnízdících cvrčilek. V ostřicových porostech hnízdí cvrčilka slavíková, v ruderální vegetaci pokrývající zbytky bývalých pastvin a obvodové kanály cvrčilka zelená a v podmáčených vrbinách na hranicích rezervace cvrčilka říční. Z nehnízdících pěvců stojí za zmínku do nedávné doby pravidelný jarní průtah slavíka modráčka středoevropského a podzimní výskyt lindušek lučních, horských a vzácně i rudokrých. Další zajímavou skupinou ptáků zastoupenou na Pastvisku jsou dravci. Pravidelně tu hnízdí pár motáků pochopů, s oblibou nad rezervací krouží v sousedním lužním lese hnízdící luňáci hnědí a červení. V zimě se zatlouá orel mořský či moták pilich (V zimě roku 1991 tu pilichové nocovali až v počtu osmi kusů).

I když je Pastvisko především ptačí rezervací, vyskytují se tu i jiní zajímaví a vzácní živočichové. Z bezobratlých je to například silně ohrožená škeble rybniční nebo v loňském roce do pytlácké vrše chycený kriticky ohrožený rak říční. Z obojživelníků především zde ještě hojně "zelení skokani", kuňka ohnivá a rosnička zelená. Z plazů užovka obojková a již po dva roky na odvodovém kanále pozorovaná, velmi pravděpodobně však ze zajetí vypuštěná, želva bahenní. Savci jsou bohužel zastoupeni především nepůvodními druhy, ondatrou pižmovou a nutrií říční.

Z výše uvedeného zastoupení na Pastvisku žijících živočichů vyplývá naprostá oprávněnost dlouhodobě vydobývané právní i praktické ochrany tohoto území. Jedinečnost tohoto území byla bohužel ještě zvýšena zničením lokality Pansee u Strachotína při výstavbě Novomlýnských louží. Pastvisko tak zůstalo posledním rozsáhlejším mokřadem při dolním toku řeky Dyje. V loňském roce bylo Pastvisko navrženo na zařazení do seznamu mokřadů, chráněných Ramsarskou konvencí.

Zbyněk Piro

Das Nationales Naturdenkmal Pastvisko bei Lednice

Das National-Naturdenkmal wurde nach dreißigjährigen Bestrebungen der Naturfreunde und Naturwissenschaftler im Jahre 1990 unter Schutz gestellt. Es ist das letzte große Sumpfgebiet im Unterlauf der Thaya. Der Schutz dieses Gebietes stellt sich die Bewahrung dieses Biotopentypus mit Nistenbedingungen für bedrohte Vogelarten zum Ziel. Beim Teich Pastvisko nisten oder nisteten u.a. Graugans, Kolben, Kriek und Knäkente, Bekassine, Uferschnepfe, Rotschenkel, Wassernalle, Tüpfel und Kleines Sumpfhuhn, Rohrsänger, Schwirle und Bartmeise. Im Jahre 1992 wurde das National-Naturdenkmal zur Eintragung in die Liste der unter Schutz der Ramsarer Konvention stehenden Sumpfgebiete vorgeschlagen.